

Tiltaksplan for reiseliv i Vestland 2022

Vestland
fylkeskommune

Innhold

Innleiing	3
Reiselivet i Vestland – kort status	4
Samhandling	5
Mål og prioriteringar i 2022.....	6
Tiltak for reiselivssatsinga i Vestland 2021.....	8
Temaplan reiseliv.....	8
Besøksforvaltning	8
Ei rikare reise.....	8
Travel like the locals.....	9
Marknadsføring og marknadstiltak	9
Forsking og utvikling – ny kunnskap	9
Bedriftsintern opplæring	9
Innsats innan cruise.....	10
Avsluttande.....	11

Innleiing

Tiltaksplan for reiseliv for 2022 skal gje ei oversikt over tiltak som skal gjennomførast i 2022 knytt til reiselivssatsinga i Vestland. Planen skal innehalde strategiske val og konkrete tiltak, i regi av fylkeskommunen og i samarbeid med partnarskapen. Dei ulike prosjekta som er presentert i tiltaksplanen har som mål å svare på dei samfunnsendringane som vil skje framover, og å sikre at fylkeskommunen og samarbeidspartnerane tek ei aktiv rolle i dette arbeidet.

Vi skal fremme ei omstilling og utvikling innan reiselivet i tråd med målbildet attraktivitet gjennom berekraft. Samtidig skal vi legge til rette for at viktig arbeid vert oppretthalde i ei krevjande tid. Mange av tiltaka i tiltaksplanen er finansierte. Det vert teke etterhald om finansiering av nokre av dei øvrige tiltaka. Dette vert det arbeida med, og finansieringa vil følgjeleg påverke kor mykje som vert realisert gjennom året.

Det er ikkje til å unngå at også 2022 blir prega av situasjonen utløyst av Covid-19. Reiselivsnæringa er særskilt hardt råka og det kan vere naudsynt med særskilte tiltak. Alle planar og tiltak må sjåast i samanheng med dette og korleis året 2022 blir for reiselivet er usikkert. Det ein er rimeleg sikre på er at 2022 også er eit krevjande år. Samtidig må ein halde fram å tenke langsiktig, slik at ein er i stand til å omstille næringa i ein meir berekraftig retning.

Reiselivet i Vestland – kort status

Etter to krevande år med Covid-19 er det håp om betre tider for reiselivet, sjølv om også 2022 vert prega av pandemien. Smittesituasjonen utviklar seg heile tida og det er følgjeleg vanskeleg å planlegge langt fram i tid. Den negative effekten frå 2020 og 2021 vil vare også i 2022, for enkelte segment vil verknaden halde seg i lengre tid.

Økonomien i mange reiselivsbedrifter var låg før koronakrisa og er etter to år med strenge tiltak og fleire rundar med nedstenging endå verre no. Bakgrunnen er at likviditeten i stor grad er brukt opp. Det er også ei utfordring at nordmenn hovudsakeleg reiser i fellesferiar. Gjester frå utlandet er framleis usikre då dei er avhengig av opne grenser og korleis smittetrykket er på reisetidspunktet. Også vaksineringsgrad i Norge og internasjonalt vil ha noko å seie, sjølv om ein no er komen langt i Norge med dette. I tillegg er det store vanskar kring rekruttering innan reiseliv, og særleg innan restaurant- og serveringsbransjen. Dette fører også til at fleire bedrifter ikkje kan halde ope sjølv om kundegrunnlaget er der.

Utfordringane innanfor reiselivet som var der før Covid-19 har ikkje forsvunne og må difor framleis arbeidast med, sjølv om det akkurat no ikkje er mange internasjonale gjester. Våre hovudutfordringar er å spreie trafikken i både tid og rom, for å sikre heilårsaktivitet og å unngå overturisme på særleg pressa stader. For å få dette til må reiselivet omstille seg. Ei slik endring er nøkkelen til den økonomiske berekrafta til mange bedrifter, og til den sosiale berekrafta for destinasjonane. Skal vi klare dette, vil det vere naudsynt med eit kompetanseløft slik at både bedrifter og destinasjonar evner å gjere dei endringane og tilpassingane som er nødvendige for å snu trenden i ynskt retning.

Reiselivet på Vestlandet var ein av vinnarane sommaren 2020 og sommaren 2021. Ei undersøking gjort av Innovasjon Norge viste at både vestlendingar og tilreisande nordmenn gjenoppdaga Vestlandet. Dette har gitt meirsmak, for prognosar for sommaren 2022 viser at Vestlandet også peikar seg ut som ein av vinnarane for 2022 blant nordmenn. Det er samtidig viktig å påpeike at sesongen nordmenn reiser er kort og dreier seg hovudsakeleg om juli månad, samt at det er forventa ei auke i nordmenn som reiser utanlands for 2022, samanlikna med 2020 og 2021. Men det er også auka reiselyst i andre land og i nærmeknadane våre og Innovasjon Norges sine prognosar viser at Norge er ein aktuell destinasjon for fleire av dei som ynskjer å reise.

Samhandling

For å kunne gjennomføre tiltaksplanen er vi avhengig av eit godt samspel mellom fylkeskommunen, offentlege samarbeidspartnarar og næringa. Det er behov for fleire kontaktpunkt på ulike nivå for å få til ein god kommunikasjon og ein samordna innsats.

Når det gjeld samarbeid på Vestlandet har vi ein møtestad der leiarar og reiselivsrådgjevarane i Rogaland-, Vestland-, og Møre og Romsdal fylkeskommune møtest. Formålet med møta er samordning mellom fylkeskommunane, løfte felles prosjekt, planlegge politisk saksgang og organisere finansiering av felles prosjekt.

Vestland fylkeskommune har eit godt samarbeid med Statsforvaltaren i Vestland og Innovasjon Norge Vestland. Møta fungerer som ei styringsgruppe for reiselivssatsinga og er retningsgjevande for arbeidet med tiltaksplanen.

Reiselivsforum Vestland er ein møteplass der representantar frå Vestland fylkeskommune, Statsforvaltaren i Vestland, destinasjonsselskapa, Fjord Norge AS, Hanen, Innovasjon Norge Vestland og NHO Reiseliv Vest møtest. Formålet med møta er deling av informasjon, samråding og samordning av reiselivsinnsatsen.

Vi har og ein møteplass der destinasjonsselskapa møter Vestland fylkeskommune, der formålet er informasjonsutveksling, avklaringar og gjennomføring av felles prosjekt. Møtefrekvensen vil vere etter behov og gjerne i forbindelse med Reiselivsforum Vestland der alle møter.

Mål og prioriteringar i 2022

Det er viktig å tenke langsiktig. Hovudprioriteringa for 2022 vil vere å få til ein samordna innsats i Vestland og styrke fokuset på felles satsingar med destinasjonsselskapa i fylket. Det skal også utarbeidast ein temaplan for reiseliv i 2022, og denne skal vere med å setje retning for Vestland si satsing på reiseliv, men vil ikkje vere gjeldande før 2023. Tiltaksplan for reiseliv 2022 er forankra i *Regional plan for næringsutvikling* og skal svare ut dei overordna måla for denne.

Nasjonal strategi for reiseliv ligg også til grunn for reiselivssatsinga. I 2021 presenterte Innovasjon Norge ein ny nasjonal strategi for reiseliv, Sterke inntrykk med små avtrykk, på bestilling frå Nærings- og fiskeridepartementet. Strategidokumentet er produsert av Innovasjon Norge etter ein lang og grundig forankringsprosess med gode innspelsrundar frå næringa. Til strategien er det framstilt eit omfattande kunnskapsgrunnlag. Strategien inneheld ei rekke konkrete tiltak der fylkeskommunen står som ein sentral premissleverandør. Næringa stiller seg bak dokumentet. I det nasjonale strategidokumentet finn vi att dei same måla og tiltaka som er skissert i Scenario Fjord Norge. Reiselivsnæringa oppfordrar til at fylkeskommunen i temaplanen nytta inngangane og nemningane som er brukt i nasjonal reiselivsstrategi.

Vi skal synleggjere satsinga på reiseliv mot politisk nivå både regionalt og nasjonalt, og såleis synleggjere behov for finansiering av reiselivsinnssatsen. Dette skal skje i tett samarbeid med Innovasjon Norge, Statsforvaltaren i Vestland, destinasjonsselskapa, næringa og samarbeidspartnarar.

Reiselivsnæringa blei hardt råka av regionale og nasjonale krisetiltak mot koronaviruset i 2020 og 2021, og vil også bli prega i 2022. Fylkeskommunen sine tiltak vil vere særleg retta mot destinasjons- og landsdelsnivå. Det er viktig at organisasjonsstrukturen kan oppretthaldast, slik at ein er i stand til å ta opp att aktiviteten når samfunnet returnerer til tilnærma normal situasjon.

Fylkeskommunen vil søkje å sikre drifta til destinasjonsselskapa slik at desse kan bistå pressa reiselivsbedrifter, men det vil også vere naudsynt med marknadsføringstiltak for å fremja Vestland som attraktivt reisemål for den norske marknaden og nærmarknadane. For å få til dette er det behov for omstilling innan næringa. For næringa er det også viktig å halde attraktiviteten oppe i dei internasjonale marknadane. Kontakt med turoperatørar viser at interessa for Norge framleis er stor i dei viktigaste marknadane våre i utlandet. Her er sjølvsagt konkurransen endå skarpere når dei ulike landa skal tiltrekke seg gjester etter kvart som internasjonale reiser tar seg opp att.

Det er etablert ein tiltakspakke for reiselivet som mellom anna skal vere med å støtte opp om destinasjonsselskapa i ei tid det er særskilt viktig at dei fungerer. Ved å støtte destinasjonselskapa, bidrar fylkeskommunen til at destinasjonsselskapa kan støtte reiselivsbedriftene gjennom ein krevjande periode. Midlane til destinasjonsselskapa skal nyttast til aktivitetar som når flest mogleg av reiselivsbedriftene sine behov, som støtte og rådgjeving, samt marknadsførebuande tiltak. Tiltakspakken skal også bidra inn i eit omstillingsarbeid for eit meir berekraftig reiseliv, der ein bygger opp under visjonen attraktivitet gjennom berekraft.

Framover skal vi gjere oss endå meir attraktive ovanfor individuelt reisande som betalar godt. Det som vi tilbyr må følgjeleg stå i stil med den betalinga vi ynskjer å ta. I klartekst betyr dette kvalitet i alle ledd, alt frå mat til overnatting, til attraksjonar og det som vi kallar fellesfunksjonar. Det siste kan vere alt frå skilting til toalett, til ei god formidling av kvalitetane i området. Her er besøksforvaltning eit viktig innsatsområde. Kort og godt inneber dette at vi tek oss godt av gjestene våre og tenar pengar på dei, samstundes som vi tek vare på lokalsamfunna, natur og miljø.

Desse tiltaka blir gått nærmare inn på under «Tiltak for reiselivssatsinga i Vestland 2022».

Tiltak for reiselivssatsinga i Vestland 2021

Alle tiltak må sjåast i samanheng med den innsatsen som blir sett inn for å motverke verknaden av Covid-19. Samtidig må ein halde fram å tenke langsigtig, slik at ein er rusta til å ta opp att tråden når krisa er over. Ein del av det kortsiktige perspektivet er også forsøkt tatt hand om gjennom andre ordningar.

Temaplan reiseliv

Vestland fylkeskommune har vedteke at det skal startast opp arbeid med fire ulike temaplanar, deriblant temaplan for reiseliv. Temaplan for reiseliv skal utarbeidast i 2022 og skal setje retning for Vestland si satsing på reiseliv.

Besøksforvaltning

Vestland fylkeskommune har hausten 2021 starta opp eit forprosjekt om besøksforvaltning. Besøksforvaltning handlar om å sikre ei berekraftig utvikling av reiselivsnæringa slik at denne gir eit positivt bidrag til lokalsamfunnet. Slik blir reiseliv ein drivar for lokalsamfunnsutvikling. Ein sluttrapport med skisse til hovudprosjekt blir ferdig innan våren 2022. I hovudprosjektet vil fylkeskommunen inngå eit tett samarbeid med kommunar som ynskjer å fokusere på sitt arbeid med besøksforvaltning. Innspela som er komme dreier seg om planarbeid, vern og bruk av naturressursar, tilrettelegging av infrastruktur i tettbygde strok, omsynet til lokalbefolking og koplingar mellom planmynde og utviklingsaktørar. Tilbakemeldingane viser at det er behov for å styrke reisemåla si evne til utvikling og leggje betre til rette for god balanse mellom næringsaktivitet og dei fastbuande. Reisemålsutvikling inngår som ein del av det vidare omgrepet besøksforvaltning. Arbeidet er langsiktig og krev samarbeid mellom mange aktørar, både offentlege og andre. Arbeidet er forankra internt i Vestland fylkeskommune, i Reiselivsforum Vestland og hjå kommunane.

Ei rikare reise

I Vestland fylke er det stor prosjektaktivitet på matfeltet. Fleire regionar utviklar eigne matnettverk og jobbar med å identifisere eigen matidentitet, men det er meir å hente på ei samla retning for alle desse initiativa. Vestlendingen kunne med fordel hatt eit tettare forhold til maten som blir produsert i Vestland og handla meir mat frå eigen region.

Vestland fylkeskommune har arbeidd med forprosjektet «Ei rikare reise» for å få betre innsikt i kva problem som må løysast for at mat- og kulturopplevingar skal auke attraktiviteten til Vestland. Prosjektet har kartlagt og identifisert ulike problemstillingar. Forprosjektet akkurat avslutta og har lagt grunnlaget for retning for eit hovudprosjekt. Eit hovudprosjekt må arbeide langsigktig og ha eit godt samarbeid med mange aktørar for å auka verdiskapinga knytt til mat- og kulturopplevingar i fylket.

Travel like the locals

Travel like the locals, eller på norsk «Reis som dei lokale» er eit turkonsept for «ferdigpakka» turar med ordinære rutebussar, ferjer og hurtigbåtar. Det er eit samarbeid mellom fylkeskommunane Vestland og Møre og Romsdal, kollektiveiningane Skyss/Kringom og FRAM og destinasjonsselskapene i dei to fylka. For sesongen 2022 vil ein oppdatere turane for sal saman med destinasjonsselskapene og gjere eventuelle endringar ein ser. Turane vil bli retta mot nordmenn også for 2022 då utviklinga av den internasjonale marknaden framleis er usikker. Det er usikkert kor god sesongen 2022 blir, men ein forventar at båtturar og turar retta mot vandring vil vere dei som sel mest.

Marknadsføring og marknadstiltak

Vestland fylkeskommune ynskjer å støtte opp om reiselivet i fylket, og skal vere med å støtte opp om marknadsinnsats og fellesaktivitetar. Konkurransen om gjesten er skarp både på den norske marknaden og i nærmarknaden vår. Dette set store krav til målretta marknadsføring med god gjennomslagskraft. Det er venta ei auke i internasjonale gjester, særleg frå nærmarknadane for sommaren 2022, samanlikna med 2020 og 2021. Kontakt med turoperatørar viser at interessa for Norge framleis er stor i dei viktigaste marknadane våre i utlandet. Her er sjølv sagt konkurransen endå skarpare når dei ulike landa skal tiltrekke seg gjester etter kvart som landegrenser opnar att og restriksjonar for reise blir oppheva. Det vil vere avgjerande å oppretthalde kontakten med salsleddet, og samtidig ha musklar til å gjennomføre gode forbrukarkampanjar.

Forsking og utvikling – ny kunnskap

For å sikre at vi når det framtidsbildet som vi arbeider mot, vil det vere behov for forsking som gir ny kunnskap om korleis ein best løyser eit problem eller finn ut om følgjene av eit tiltak. Gjennom Regionalt forskingsfond Vestland kan både bedrifter, kommunar og forskingsorganisasjonar få støtte til FoU-prosjekt med bidrag til eit reiseliv som styrkar lokalsamfunna og gir lågt klimaaavtrykk. Også i Forskningsrådet er det mogleg å søkje om finansiering, sjølv om det ikkje er eigne utlysingar for reiselivsforskning. Både innovasjonsprosjekt og kompetanse- og samarbeidsprosjekt er relevante.

Bedriftsintern opplæring

Bortfallet av internasjonale gjester har også medført at fleire bedrifter må omstille seg til ein annan marknad og ei anna kundegruppe enn det dei tidlegare har hatt. Norske turistar set høge krav til kva dei brukar pengar på, men brukar gjerne meir enn internasjonale gjester når dei først kjem. Med bakgrunn i dette er det behov for omstilling og opplæring for fleire reiselivsbedrifter i fylket. Dette vil også gjere seg gjeldande for å sikre kvalitet i alle ledd. Gjennom tilskotsordninga til bedriftsintern opplæring/BIO-midlar kan ein söke støtte til opplæringstiltak i eiga bedrift.

Rekruttering og kompetanseheving

Reiselivsnæringa er ei arbeidsintensiv næring, som er særsviktig for sysselsettinga både i byar og distrikt i Vestland fylke. Næringa er i vekst og tal turistar som vil besøke Vestland vil auke. Det er eit behov for rekruttering til alle delar av reiselivet og eit kontinuerleg behov for kompetanseheving i næringa.

Fylkeskommunen har eit særleg ansvar i rolla som samfunnsbyggjar. Fleire vidaregåande skular i Vestland tilbyr reiseliv som eiga studieretning, vidare er restaurant- og matfag og kokk- og servitørfag viktig for å sikre god rekruttering til serveringsbransjen og på Høgskulen på Vestlandet er det to bachelorutdanningar i reiseliv. Sjølv om tilboden er til stades, er det eit spørsmål om utdanningstilboden samsvarer med dei behova næringa har. Det er naudsynt å få tettare band mellom utdanningsinstitusjonane og næringa. Slik kan dei som er ferdig utdanna få ein relevant og interessant jobb, og næringa får dekka sitt behov for kompetanse.

Det er eit kontinuerleg behov for kompetanseheving i næringa. Innovasjon Norge arrangerer i dag kurs som destinasjonsselskapene kan arrangere i sine regionar. Igjen er det viktig med ein tett dialog med næringa, for å sikre at tilboden er dekkande og tilpassa nye utfordringar i ei ny tid. I tillegg er det ei rekke aktørar som driv i det små, som gjerne har reiseliv som ei attåtnæring, og som kan ha behov for kompetanse om korleis ein lukkast med ei satsing for å få vekst i eiga bedrift. Det er derfor behov for deltids- og etterutdanningar som kan kombinerast med jobb.

Målet for ei satsing på rekruttering og kompetanseheving inn i reiselivsnæringa er å definere dei viktigaste problemstillingane, undersøke om og korleis desse vert løyst i dag, og bidra til løysingar. Det er stor mangel på kompetent arbeidskraft innan bransjen akkurat no. Fleire har skifta bransje i pandemien. Vi har vore i kontakt med representantar frå næringa og vil også i det vidare arbeide tett på desse problemstillingane.

Innsats innan cruise

Vestland fylkeskommune arbeider tett saman med Rogaland og Møre og Romsdal fylkeskommune om cruisesatsinga. Bakgrunnen for arbeidet og samarbeidet er at Vestlandet er området som får flest cruise gjester. Desse gjestene kjem uavhengig av kva vi gjer, det er difor viktig å legge til rette for at besøket er så berekraftig som mogeleg og skapar lokal verdiskaping.

Vestlands-samarbeidet har vore drive i samsvar med ein handlingsplan for cruise. Denne handlingsplanen for cruise er i ferd med å gå ut på tid, og ein vil no spisse ein del av tiltaka inn mot det som er viktigast å arbeide med no framover. Dei miljøkrava som gjeld for verdsarvfjordane bør også gjelde for landet sine fjordar og hamner, slik som det framgår av vestlandsfylka sin handlingsplan for cruise. Og ein vil fremme dette synet overfor statlege styresmakter. Vestlandsfylka vil i 2022, som året før, arrangere ein nasjonal cruise-konferanse på hausten.

Vestland fylkeskommune arbeider også tett på problemstillingar kring berekraft og landstraum. Vi vil her videreføre dialogen med m.a. Aurland kommune og Aurland Hamnevesen og deira problemstillingar kring både landstraum og nullutslepp i Verdsarvområdet. Ein vil også i det vidare prøve å påverke statlege styresmakter til å legge til rette for landstraum.

Avsluttande

Gjennom tiltaksplanen for 2022 legg ein til rette for ei omstilling der ein strekkjer seg etter ei auka verdiskaping gjennom berekraft. Dette samstundes som ein stimulerer til å halde i gong arbeid i ei krevjande tid, der det er utfordrande å planlegge innsatsen.